

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

UTARBETANDE AV ORDNINGSGREGLER

Anvisning 1/012/2016

Föreskrifter och anvisningar 2016:2

UTARBETANDE AV ORDNINGSGREGLER

Anvisning 1/012/2016

**OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN**

Anordnarna av grundläggande utbildning,
gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning

ANVISNING FÖR UTARBETANDE AV ORDNINGSGREGLER

Utbildningsstyrelsen utfärdar bifogade anvisningar gällande utarbetande av ordningsregler.

Utbildningsanordnaren ska godkänna ordningsregler för grundskolor, gymnasier och yrkesläro-anstalter. Riksdagens bildningsutskott har i sitt utlåtande (10/2013) gällande paketet om skolornas arbetsro föreslagit att Utbildningsstyrelsen ska bereda en riktgivande modell gällande ordningsregler för kommuner.

Anvisningen skickas utbildningsanordnarna för kännedom och att beaktas vid anordnandet av undervisning och den verksamhet som ansluter sig till den. Utbildningsanordnaren ska vidarebefordra anvisningen till de skolor och andra verksamhetsenheter som meddelar grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning.

Generaldirektör **AULIS PITKÄLÄ**
Aulis Pitkälä

Jurist **LAURA FRANCKE**
Laura Francke

BILAGA Anvisning för utarbetande av ordningsregler

SÄNDLISTA Undervisnings- och kulturministeriet
Regionförvaltningsverken
Finlands Kommunförbund
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Finlands svenska lärarförbund FSL

Innehåll

I grundskolor, gymnasier och yrkesläroanstalter ska det finnas ordningsregler	5
Ordningsreglernas förhållande till lagstiftningen	5
Tillämpning av ordningsreglerna	6
Utarbetande av ordningsreglerna och delaktighet	7
Verkställande och uppföljning	7
Ordningsreglernas innehåll	7
Exempel på innehåll i ordningsreglerna för den grundläggande utbildningen	8
1 Skolans namn	8
2 Syftet med ordningsreglerna och tillämpningen av dem	8
3 Elevernas rättigheter och skyldigheter	8
Elevernas rätt till likabehandling och jämlikhet samt andra rättigheter	8
Elevens skyldigheter	9
4 Trygghet, trivsel och ostörda studier	9
Ett gott uppförande	9
Att vistas och röra sig i och utanför skolan	10
Ordning och renlighet samt miljöhänsyn	10
Säkerhet	10
Användning av dator, mobiltelefon och andra mobila enheter	10
Berusningsmedel och farliga föremål	10
Disciplin	11
5 Uppföljning och granskning	11

© Utbildningsstyrelsen

Ombrytare Pirjo Nylund

ISBN 978-952-13-6253-8 (pdf)

ISSN-L 1798-8977

ISSN 1798-8985 (online)

I grundskolor, gymnasier och yrkesläroanstalter ska det finnas ordningsregler¹

Utbildningsanordnaren ska godkänna ordningsregler för grundskolorna, gymnasierna och yrkesläroanstalterna². Med hjälp av ordningsreglerna främjas den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan.

Ordningsreglerna ska styra all undervisning som nämns i skolornas arbetsplaner och som ordnas med stöd av lagstiftningen om utbildning samt all verksamhet som anknyter till undervisningen. Till exempel när det gäller undervisning som omfattas av lagen om grundläggande utbildning gäller ordningsregler således även förskoleundervisningen, påbyggnadsundervisningen och den förberedande undervisningen. I denna anvisning används begreppen utbildningsanordnare, skola och elev. Begreppen omfattar här även anordnarna av gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning samt läroanstalterna och de studerande inom dessa utbildningar.

Riksdagens kulturutskott har i ett utlåtande om arbetsfredspaketet för skolorna föreslagit att Utbildningsstyrelsen för kommunerna utarbetar en vägledande modell för ordningsregler³. Eftersom förhållandena i skolorna varierar och eftersom utarbetandet av ordningsregler i sig är en viktig process, har Utbildningsstyrelsen beslutat att ingen enhetlig modell utarbetas utan i stället ges en anvisning om utarbetandet av ordningsregler. I denna anvisning behandlas aspekter som bör beaktas när ordningsreglerna utarbetas. För den grundläggande utbildningen ges dessutom en exempelförteckning över frågor som man kan bestämma om i ordningsreglerna. Även gymnasierna och yrkesläroanstalterna kan använda exempelförteckningen vid utarbetandet av ordningsregler. De bör dock beakta de studerandes ålder och behov av handledning. I anvisningen ingår vissa tolkningar och synpunkter, som baserar sig på ställningstaganden som ingår i lagberedningen och sådana som framförts av de högsta laglighetsövervakarna, samt av Utbildningsstyrelsen. Varje utbildningsanordnare beslutar närmare om formen på och innehållet i ordningsreglerna.

Varje skola ska ha egna ordningsregler, och de lokala förhållandena ska beaktas i dem. Det finns skillnader mellan skolorna, och därför kan också ordningsreglerna skilja sig från varandra. Det kan naturligtvis också finnas olika regler för eleverna i de lägre årskurserna inom den grundläggande utbildningen och för studerande på andra stadiet, och reglerna kan också vara utformade på olika sätt. Utgående från skolans ordningsregler kan läraren tillsammans med eleverna utarbeta egna regler för klassen eller gruppen.

I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren också utarbeta en plan för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier samt en plan för användning av disciplinära åtgärder och fostrande samtal och de förfaringssätt som hör samman med dessa⁴. Utbildningsstyrelsen har meddelat separata föreskrifter om utarbetandet av dessa planer⁵. Diskrimineringslagen samt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män i sin tur kräver att det för läroanstalterna utarbetas en likabehandlingsplan och en jämställdhetsplan⁶. Planerna kan inkluderas i läroplanen.

Ordningsreglernas förhållande till lagstiftningen

I elevernas grundläggande rättigheter kan man ingripa endast med stöd av lag. Med hjälp av ordningsreglerna kan man precisera lagstiftningen. Reglerna kan gälla de praktiska arrangemangen och ett korrekt uppförande och vara nödvändiga för tryggheten och trivseln i skolan. Ordningsreglerna får inte avvika från tvingande bestämmelser i lagstiftningen.

1 Här används begreppet "ordningsregler" medan motsvarande begrepp i Lagen om grundläggande utbildning är "ordningsstadga".

2 Lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 29 § (1267/2013), gymnasielagen (629/1998) 21 § (1268/2013), lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) 28 § (1269/2013).

3 Riksdagens kulturutskotts betänkande (10/2013)

4 Lagen om grundläggande utbildning 29 §, gymnasielagen 21 §, lagen om grundläggande yrkesutbildning 28 §.

5 Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.

6 Diskrimineringslagen (1325/2014) 6 §, lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 5a §.

Om man så önskar kan ordningsreglerna skrivas i kontraktsform, men de förpliktande punkterna bör tydligt framgå av texten. Ordningsreglerna kan också innehålla rekommendationer, men då ska de utformas så att eleverna förstår att det är frågan om rekommendationer och inte tvingande bestämmelser.

I ordningsreglerna får inte ingå disciplinära åtgärder och säkerhetsåtgärder som inte grundar sig på lag. Om en elev inte följer reglerna får påföljden vara endast disciplinära åtgärder eller andra påföljder som grundar sig på lagstiftning, och endast säkerhetsåtgärder som lagstiftningen tillåter får användas⁷. Om en elev inte följer en rekommendation får inte disciplinära åtgärder eller andra påföljder användas.

Ordningsreglerna innehåller allmänna regler som ska följas i skolan. Rektor och lärare bör ingripa om någon elev uppför sig i strid med lagstiftningen, även om ordningsreglerna inte innehåller några regler om fallet i fråga.

Tillämpning av ordningsreglerna

Elevers rättigheter och skyldigheter gäller under den tid då eleven deltar i undervisning eller verksamhet som ordnas enligt läroplanen eller någon annan plan som utbildningsanordnaren godkänt. Utgångspunkten är att även ordningsreglerna gäller under motsvarande tid. Reglerna gäller således när eleverna är i skolan eller deltar i skolans verksamhet utanför skolan. Ordningsreglerna ska följas till exempel på klassutflykter, på lägerskolor och vid inläring i arbetet⁸. Det finns delvis rum för tolkning av ordningsreglerna även innan undervisning eller annan verksamhet börjar och efter att undervisning eller annan verksamhet slutar. Enligt Utbildningsstyrelsens tolkning kan man i den undervisningstid som omfattas av ordningsreglerna även inkludera en rimligt lång tid, till exempel den tid som en rast varar, innan undervisning eller annan verksamhet börjar och efter den sista lektionen eller annan verksamhet. Ordningsreglerna gäller inte elevernas vistelse på skolområdet vid andra tider, och inte heller skolresor. Det kan dock finnas andra regler och bestämmelser som ska följas vid vistelse i skolans lokaler och på skolans område vid andra tider.

I lagstiftningen finns inga särskilda bestämmelser om ordningsregler för elevhem och internat. Elevers rätt till en trygg studiemiljö kan dock tolkas så att rätten även gäller den tid som eleven är inkvarterad på ett avgiftsfritt inkvarteringsställe som anvisats av utbildningsanordnaren. Inkvarterade elever som genomgår grundläggande utbildning är skyldiga att på inkvarteringsstället i skälig mån utföra för dem lämpliga uppgifter. Om en elev bryter mot ordningen i ett elevhem eller internat kan det leda till ett disciplinärt straff. Då regler som rör eleverna på dessa sätt även börjar gälla i elevhem och internat kan det anses motiverat att utarbeta egna ordningsregler för elevhemmen och internaten. När en elev vistas i ett elevhem eller internat är det huvudsakligen frågan om elevens fritid, vilket betyder att begränsningarna inte kan vara lika långtgående som i undervisningen eller annan verksamhet som anknyter till den.

Det är viktigt att definiera skolans område, särskilt gränserna för utomhusområdet, inte bara med tanke på hur ordningsreglerna ska tillämpas utan också på grund av att tobaksförbudet som gäller elever, även vuxna, bestäms utifrån skolans område⁹.

Även om det inte hör till skolans behörighet att kontrollera elevernas uppförande på skolresorna eller på elevens fritid, med undantag för elevhem och internat, kräver lagstiftningen när det gäller den grundläggande utbildningen att skolans rektor eller lärare ska meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta¹⁰. Meddelandet ska göras till vård-

7 Bestämmelserna om disciplinära åtgärder, säkerhetsåtgärder och andra påföljder finns i 35–36i § i lagen om grundläggande utbildning, i 26–26g § i gymnasielagen och i 34a–35g § i lagen om grundläggande yrkesutbildning.

8 För verksamhet som ordnas utanför skolan kan separata ordningsregler utarbetas.

9 Enligt 12 § i tobakslagen (693/1976) är rökning förbjuden i lokalerna vid läroanstalter som ger grundläggande utbildning, yrkesutbildning och gymnasieutbildning och deras elevhem samt på utomhusområden som används av dessa. Se biträdande justitiekanslerns avgörande (OKV/427/1/2011; på finska).

10 Lagen om grundläggande utbildning 29 §.

nadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta. Till skolans fostringsuppgift hör dessutom att överlag sörja för att eleverna uppför sig väl och ansvarsfullt på skolresan.

Utarbetande av ordningsreglerna och delaktighet

Det är utbildningsanordnarens uppgift att utarbeta ordningsreglerna. Utbildningsanordnaren ansvarar för att det har godkänts ordningsregler för varje skola. Utbildningsanordnaren beslutar i sin förvaltningsstadga eller instruktion vilket organ eller vilken tjänsteman som ska godkänna ordningsreglerna.

Utbildningsanordnaren ska främja alla elevers delaktighet och se till att alla elever har möjlighet att delta i skolans verksamhet och utveckling samt att de har möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågor som gäller elevernas ställning. Man bör se till att alla elever har möjlighet att delta i utarbetandet av ordningsreglerna, vilket även förankrar dem hos eleverna och gör att de får kännedom om dem¹¹. Innan ordningsreglerna godkänns ska skolans elevkår höras. Utarbetandet av ordningsregler kan ingå i undervisning som ordnas enligt läroplanen¹². Det är också viktigt att ge lärarna, den övriga personalen och vårdnadshavarna möjlighet att delta i utarbetandet av ordningsreglerna.

Ordningsreglerna ska vara språkligt begripliga och lättlästa för alla elever och för andra som hör till skolgemenskapen. Av ordningsreglerna bör framgå när de godkänts och när de träder i kraft. Ordningsreglerna gäller tillsvidare, om de inte godkänts för viss tid.

Verkställande och uppföljning

Man ska informera om ordningsreglerna och hålla dem uppdaterade. Det är viktigt att alla elever, skolans personal och vårdnadshavarna känner till de gemensamt överenskomna reglerna. Reglerna bör regelbundet ses över exempelvis i början av varje läsår och alltid behandlas tillsammans med nya elever och nya anställda. Skolan bör regelbundet se över ordningsreglerna för att bedöma om de behöver uppdateras. När man bedömer behovet av uppdatering är det bra att beakta elevernas, personalens och vårdnadshavarnas åsikter.

Ordningsreglernas innehåll

Med ordningsreglerna främjas den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan. Ordningsreglerna får innehålla sådana regler om praktiska arrangemang och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i skolan samt närmare bestämmelser om förbjudna föremål och ämnen och om deras användning och förvaring. Dessutom kan man meddela regler om hur skolans egendom får hanteras, hur skolans lokaler ska hållas rena och om hur man får vistas och röra sig i skolbyggnaden och på skolområdet¹³.

I ordningsreglerna kan man inkludera lagbestämmelser, till exempel om elevens rättigheter och skyldigheter samt om disciplinära åtgärder, säkerhetsåtgärder och andra påföljder. Även rekommendationer om trivsel och trygghet kan ingå i den. Av ordningsreglerna ska framgå vilka delar som är förpliktande regler och bestämmelser som grundar sig på lag, och vilka delar som är rekommendationer.

11 Lagen om grundläggande utbildning 47a §, gymnasielagen 27 § och lagen om grundläggande yrkesutbildning 36 §.

12 Till exempel Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 mångsidig kompetens: förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) i årskurs 1–2 s. 102, i årskurs 3–6 s. 158 och i årskurs 7–9 s. 285; Grunderna för gymnasiet läroplan 2015 temaområdet aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv s. 36; Enligt grunderna för grundexamen i barn- och familjearbete inom den grundläggande yrkesutbildningen är målet att (mål för kunnandet s. 105) den studerande kan agera som medborgare och delta i samhälleligt beslutsfattande, kan följa principerna om jämlikhet och likabehandling.

13 Lagen om grundläggande utbildning 29 §.

Exempel på innehåll i ordningsreglerna för den grundläggande utbildningen

Här ges för den grundläggande utbildningen en förteckning över vad som kan bestämmas i ordningsreglerna. Även gymnasierna och yrkesläroanstalterna kan använda exempelförteckningen i tillämpliga delar som utgångspunkt när de utarbetar ordningsreglerna. De bör dock beakta de studerandes ålder¹⁴ och behov av handledning. Det är också viktigt att beakta att vissa studerande är myndiga och att lagstiftningen inte är densamma för alla utbildningsformer¹⁵.

1 Skolans namn

- Här anges det namn på skolan som utbildningsanordnaren har bestämt.
- Ordningsreglerna kan utarbetas gemensamt för flera skolor. Man kan bestämma att reglerna också gäller en annan plats där undervisning ordnas (till exempel en lägerskola).

2 Syftet med ordningsreglerna och tillämpningen av dem

Här kan man

- konstatera att syftet med ordningsreglerna är att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan¹⁶.
- informera om den förpliktande lagstiftningen och om vad som är förpliktande i ordningsreglerna.
- ange när (skoltid) och var (skolans område) ordningsreglerna tillämpas. Skolans område kan anges med ord eller genom att till ordningsreglerna bifoga en karta där skolans område markeras.

3 Elevernas rättigheter och skyldigheter

Elevernas rätt till likabehandling och jämlikhet samt andra rättigheter

Här kan man

- anteckna elevens kulturella grundläggande och mänskliga rättigheter, såsom rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning, rätt till likabehandling och jämlik behandling, rätt till personlig frihet och integritet samt rätt till skydd för privatlivet¹⁷.
- betona olika slags elevens jämlika ställning samt jämställdheten mellan könen samt de språkliga, kulturella och religiösa minoriteternas rättigheter¹⁸. Man kan även betona hänsynen till sexuella minoriteter och könsminoriteter och deras jämlika ställning samt främjandet av en kulturellt mångfaldig atmosfär och förståelse mellan kulturer i skolan.

14 Enligt 14 § i förvaltningslagen (434/2003) förs en omyndigs talan av den omyndigas intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. En omyndig har dock rätt att ensam föra sin talan i ärenden som gäller sådan inkomst eller förmögenhet som han eller hon råder över. En minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt.

15 Angående en studerandes skyldighet att hemlighålla vad han får veta vid utbildning som ordnats i anslutning till praktiska arbetsuppgifter på arbetsplatsen gäller enligt 33 § i lagen om grundläggande yrkesutbildning vad som särskilt bestäms om tystnadsplikt för arbetstagare och tjänsteinnehavare i motsvarande uppgifter. Enligt 19 § i lagen om grundläggande yrkesutbildning svarar arbetsgivaren för studerandens skydd i arbetet vid utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter enligt vad som bestäms och föreskrivs i fråga om arbetstagare även då studeranden inte står i arbetsavtalsförhållande, tjänsteförhållande eller i därmed jämförbart offentligrättsligt anställningsförhållande till arbetsgivaren. Utbildningsanordnaren ska underrätta arbetsgivaren om ansvaret för skyddet i arbetet.

16 Lagen om grundläggande utbildning 29 § 4 mom.

17 Finlands grundlag (731/1999) 16 § kulturella rättigheter, 6 § likabehandling, 7 § rätt till liv, personlig frihet och integritet och 10 § skydd för privatlivet samt artikel 28 och 29 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

18 Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Dessutom finns bestämmelser om att främja likabehandling och jämlikhet i diskrimineringslagen och i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

- nämna elevens rätt att få undervisning under alla skolans arbetsdagar, rätt till en trygg studiemiljö samt andra förmåner och tjänster som lagstiftningen föreskriver¹⁹.
- hänvisa till planen för att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier samt till ett eventuellt KiVa Skola-program som används i skolan²⁰.

Elevers skyldigheter

Här kan man

- anteckna att en elev i läropliketsålder är skyldig att delta i undervisningen tills läroplikten är genomförd²¹.
- anteckna att eleven är skyldig att utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt.
- anteckna att eleven är skyldig att delta i undervisningen om eleven inte har fått tillstånd till frånvaro²².

4 Trygghet, trivsel och ostörda studier

Ett gott uppförande

Här kan man

- konstatera att till gott uppförande hör till exempel att ta hänsyn till andra, att främja och respektera arbets- och studieron²³, att hälsa på varandra och att följa instruktioner.
- behandla användningen av källor och förbudet att plagiera. I elevarbeten får man till exempel inte kopiera text eller bilder utan tillstånd och utan att ange källan.
- betona vikten av ett gott bordsskick.
- betona vikten av korrekt klädsel. Till korrekt klädsel hör att klä sig ändamålsenligt och så att klädseln inte sårar andra eller strider mot god sed.²⁴
- bestämma om reglerna i fråga om att hålla överenskomna tider och vara punktlig²⁵.
- konstatera att ett fotografi eller ett videoklipp av en annan person inte får publiceras utan tillstånd på internet, i sociala medier eller på andra offentliga platser²⁶.
- ge rekommendationer om gott uppförande och en hälsosam livsstil²⁷.

19 Till de rättigheter som nämns i lagen om grundläggande utbildning hör exempelvis rätten till undervisning 30 §, avgiftsfri undervisning 31 §, rätten till en trygg studiemiljö 29 §, skolresor 32 §, inkvartering 33 §, hälsovård och vård vid olycksfall 34 §, avgiftsfri måltid 31 §, stöd för skolgång och inläring (stödundervisning och specialundervisning på deltid 16 §, intensifierat stöd 16a §, särskilt stöd 17 § och en individuell plan för anordnande av undervisning 17a §) samt elevvård 31a §. Till denna punkt i ordningsreglerna kan till exempel fogas en länk till den uppdaterade lagstiftningen i Finlex. Kapitel 7 i lagen om grundläggande utbildning innehåller bestämmelser om läroplikten och elevens rättigheter och skyldigheter <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628>. I kapitel 5 i gymnasielagen finns bestämmelser om de studerandes rättigheter och skyldigheter <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980629>. I kapitel 5 i lagen om grundläggande yrkesutbildning finns bestämmelser om de studerandes rättigheter och skyldigheter <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980630>.

20 Här kan man skriva till exempel "Jag är allas kompis och ingriper när någon bli mobbad".

21 Lagen om grundläggande utbildning 25 och 26 §.

22 Om behörigheten att bevilja tillstånd till frånvaro bestäms i förvaltningsstadgan eller instruktionen.

23 Här kan skrivas till exempel "Jag tar hand om andra" och "Jag låter andra studera i fred".

24 Av hygien- och säkerhetsskäl kan eleverna till exempel ges instruktioner om hur det är ändamålsenligt att klä sig för flektioner i gymnastik eller tekniskt arbete. Sårande klädsel och klädsel som strider mot god sed kan vara till exempel klädsel med rasistiska uttryck som riktar sig mot någon viss folkgrupp. Då man bedömer om klädseln är korrekt ska man beakta elevernas grundläggande rättigheter, såsom självbestämmanderätten och integritetsskyddet. I ett avgörande av biträdande justitieombudsmannen (EOAK/2948/2/08; på finska) konstaterades att ett kategoriskt förbud mot piercing-smycken är olagligt, eftersom det skulle kränka självbestämmanderätten och integritetsskyddet, som hör till de skyddade grundrättigheterna, det vill säga rätten att fritt bestämma om sin egen kropp och sitt eget utseende.

25 Om en elev kommer för sent kan man begränsa tillträdet till lektionen, men man kan inte förhindra det helt och hållet. Det kan vara motiverat att till exempel förhindra en elev som kommer för sent att delta i morgonsamlingen. Här kan det stå exempelvis "Jag kommer i tid till lektionerna".

26 Personuppgiftslagen (523/1999) förbjuder publicering av fotografier och videoklipp av andra personer utan deras tillstånd, om de kan identifieras på bilden eller filmen. I strafflagen (39/1889) finns det i kapitel 24 paragrafer som slår fast att spridande av information som kränker privatlivet (8 §) och ärekränkning riktad mot den som fotograferats eller filmats (9–10 §) är straffbara handlingar. Dataombudsmannens byrå har gett ut en broschyr med mer information om detta: Fotografier och integritetsskydd utgående från personuppgiftslagen 2010. Se även ett avgörande av biträdande justietiekanlern (OKV 166/1/2008; på finska) enligt vilket man i ordningsregler inte helt kunde förbjuda fotografering, filmning och inspelning på skolans område. När det gäller användning av fotografier och videofilmer ska man dessutom beakta upphovsrätten. Den som framställer ett fotografi eller en videofilm har upphovsrätt till sitt verk. Mer information om upphovsrätten finns i upphovsrättslagen (404/1961) och <http://www.tekijanoikeus.fi/sv/>. Här kan man till exempel konstatera: "Jag beaktar upphovsrätten när jag använder mobiltelefonen i skolan. Jag fotograferar och filmar bara personer som har gett tillstånd till det. I sociala medier och på andra ställen publicerar jag endast innehåll som jag har upphovsrätt och behövliga tillstånd för. Om jag är osäker på om innehållet är sakligt eller korrekt frågar jag alltid vad min lärare anser om att publicera det."

27 Rekommendationen kan gälla till exempel att eleverna inte får ta med värdeföremål, sötsaker och energidrycker till skolan.

Att vistas och röra sig i och utanför skolan

Här kan man

- bestämma var eleverna ska vistas på rasterna.
- förbjuda eleverna att avlägsna sig från skolans område under skoldagen om inte undervisningen kräver det eller om det inte finns något annat legitimt skäl för det.
- ge rekommendationer om skolresorna²⁸.

Ordning och renlighet samt miljöhänsyn

Här kan man

- bestämma att eleverna ska sörja för skolans egendom, läromedel och saker som eleverna har med sig samt att de ska respektera annans egendom.
- förbjuda nedskräpning och bestämma att eleverna ska städa upp efter sig.
- betona elevernas skyldighet att ersätta skador samt att rengöra eller återställa skolans egendom som de smutsat ned eller skapat oreda i²⁹.

Säkerhet

Här kan man

- kräva att fel eller brister gällande säkerheten ska meddelas till någon som hör till skolans personal.
- bestämma till exempel var cyklar, mopeder eller skidor ska ställas eller förbjuda snöbollskastning på skolgården.
- ge instruktioner om hur man uppför sig på rasterna för att främja en trygg lärmiljö.
- informera om kameraövervakning på skolans område³⁰.

Användning av dator, mobiltelefon och andra mobila enheter

Här kan man

- bestämma om användningen av skolans datorer, mobiltelefoner och andra mobila enheter, internet och skolans datanät samt om användningen av elevens egna digitala enheter³¹ under lektioner eller annan undervisning som ordnas enligt läroplanen.
- förbjuda användningen av mobila enheter under lektioner och vid annan undervisning som genomförs enligt läroplanen ifall den stör undervisningen³².

Berusningsmedel och farliga föremål

Här kan man

- konstatera att det är förbjudet att ha med sig föremål eller ämnen som är förbjudna i lag, som är farliga eller som är avsedda att skada egendom³³. Detta kan preciseras genom att nämna

28 Man kan till exempel inte helt förbjuda att eleverna cyklar till skolan.

29 Enligt 2 kap. 2 § i skadeståndslagen (412/1974) är även personer som inte fyllt aderton år skyldiga att ersätta skador. Förorsakar någon som ej fyllt aderton år skada, skall han ersätta skadan i den mån det provas skäligt med hänsyn till hans ålder och utveckling, handlingens beskaffenhet, skadevällarens och den skadelidandes ekonomiska förhållanden samt övriga omständigheter. Se följande avgöranden i skadeståndsärenden: biträdande justitieombudsmannens avgörande (EOAK 3327/4/10) och biträdande justitiekanslerns avgörande (OKV/15/50/2012).

30 Kameraövervakningen regleras i 5, 6, 7, 9, 24, 32 och 34 § i personuppgiftslagen. Dataombudsmannens byrå har gett ut en broschyr med mer information om detta: Integritetsskydd och behandling av personuppgifter i samband med kameraövervakning 2011.

31 Till mobila enheter räknas till exempel smarttelefoner, surfplattor och smartklockor. Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (s. 28) kan elevernas egna digitala verktyg användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

32 I skolans ordningsregler kan man till exempel inte helt förbjuda eleverna att ta med mobila enheter till skolan, men man kan begränsa användningen av dem under pågående undervisning. Skolan kan kräva att de mobila enheterna är i ett icke-distraherande läge under undervisningen. Förbudet gäller då också att sända ljud och bild som direktuppspelning (sk. livestream) från lektionen om den inte har något samband med undervisningen. Man kan inte helt förbjuda användningen av mobila enheter under raster eller motsvarande tider då undervisning inte ges. I enskilda fall kan man dock ingripa i användningen av mobila enheter under raster, ifall enheten används till exempel i syfte att mobba eller trakassera. Se även till exempel (OKV 166/1/2008). Man kan till exempel uttrycka det så här: "Jag är medveten om att jag är i skolan för att lära mig. Därför följer jag de direktiv som läraren har gett vad gäller användning av mobiltelefoner och andra enheter under lektioner och raster. Under rasterna är det trevligt att kommunicera ansikte mot ansikte med mina kompisar. Jag behandlar andra så som jag själv önskar bli behandlad. Ingen vill bli mobbad, varken i sociala medier eller i övriga sammanhang. Därför handlar jag ansvarsfullt också då jag umgås i sociala medier."

33 Lagen om grundläggande utbildning 29 §, gymnasielagen 21 §, lagen om grundläggande yrkesutbildning 28 § och ordningslagen (612/2003) 9 §. Till läroanstalten får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas.

att det gäller bland annat alkohol, tobak och tobaksprodukter som avses i tobakslagen³⁴, narkotika som regleras i narkotikalagen³⁵, knivar, skjutvapen, kraftiga laserpekare³⁶, samt motsvarande föremål och ämnen³⁷.

Disciplin

Här kan man

- hänvisa till den plan för användning av disciplinära åtgärder och fostrande samtal som ska utarbetas i samband med läroplanen. Man kan räkna upp de disciplinära åtgärder och sätt att tillrättavisa eleverna som nämns i lagstiftningen³⁸.
- påminna om att lärarna och rektorn har rätt att granska saker som eleven har med sig³⁹. Rektorn eller lärarna kan vid behov omhänderta störande eller farliga föremål⁴⁰.
- nämna att skolans lärare och rektor är skyldiga att meddela om trakasserier, mobbning eller våld som skett i skolan eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för den elev som gjort sig skyldig till detta och för den elev som utsatts för detta⁴¹.

5 Uppföljning och granskning

Här kan man beskriva

- hur man informerar om ordningsreglerna⁴²
- hur man håller ordningsreglerna uppdaterade och
- tidpunkterna då ordningsreglerna granskas.

Utbildningsanordnarna kan även bestämma om andra frågor än dem som nämns här, och alla punkter som ingår i denna förteckning är inte obligatoriska.

34 2 § i tobakslagen gäller till exempel snus. Regeringens proposition (RP 15/2016), som är under behandling i riksdagen, förbjuder också användet av elektroniska cigaretter för minderåriga. Se biträdande justitiekanslerns avgörande (OKV/427/1/2011; på finska).

35 Narkotikalagen (373/2008) 3 §. Se även statsrådets förordning om ämnen, preparat och växter som anses som narkotika (543/2008).

36 Utbildningsstyrelsens och Strålsäkerhetscentralens meddelande om riskerna med laserpekare 14.12.2012.

37 Energidrycker hör inte till de förbjudna ämnen som avses i lagen. Hälsoriskerna förknippade med dem kan behandlas till exempel på en lektion i hälsokunskap.

38 Till de disciplinära åtgärder och andra påföljder som avses i lagen om grundläggande utbildning hör 35 § 3 mom. skyldigheten att städa upp, 35 a § fostrande samtal, 36 § 1 mom. kvarsittning, 36 § 2 mom. tillsägelse om att lämna klassrummet, 36 § 3 mom. att förvägra elev rätt att delta i undervisningen, 36 § 4 mom. att ålägga elev att utföra sina hemuppgifter, 36 § 1 mom. skriftlig varning och 36 § 1 mom. avstängning för viss tid. Till de säkerhetsåtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning hör 36 b § 1 mom. avlägsnande av elev från ett utrymme, 36 d § omhändertagande av föremål eller ämnen, 36 e § granskande av saker samt 36 b § 2 mom. och 36 d 2 mom. användning av maktmedel. Bestämmelserna om de disciplinära förfarandena finns i 35–36 i § i lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelserna om de disciplinära åtgärderna, säkerhetsåtgärderna och andra påföljderna i gymnasier och grundläggande yrkesutbildning finns i 26–26 g § i gymnasielagen och i 34 a–35 g § i lagen om grundläggande yrkesutbildning. Se fotnot 14 om gymnasier och den grundläggande yrkesutbildningen. Se biträdande justitieombudsmannens avgöranden (EOAK 2479/4/02, EOAK 3826/4/05 och EOAK 3263/4/10; på finska): en elev kan påföras endast disciplinära straff som nämns i lag och kan tillrättavisas endast på det sätt som anges i lagen om grundläggande utbildning.

39 Lagen om grundläggande utbildning 36 e §, gymnasielagen 26 e §, lagen om grundläggande yrkesutbildning 35 e §.

40 Lagen om grundläggande utbildning 36 d, 36 f och 36 g §, gymnasielagen 26 d, 26 f och 26 g §, lagen om grundläggande yrkesutbildning 35 d, 35 f och 35 g §.

41 Lagen om grundläggande utbildning 29 § 7 mom.

42 Utbildningsanordnaren ska planera hur ordningsreglerna ska publiceras och hur den ska behandlas med eleverna, vårdnadshavarna och skolans personal. Samtidigt ska man planera var ordningsreglerna ska finnas tillgänglig för eleverna, vårdnadshavarna och personalen.

